

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Environmentální etika

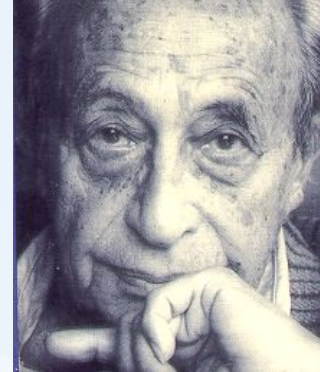

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Inovace a rozšíření výuky zaměřené na problematiku životního prostředí na PŘF MU (CZ.1.07/2.2.00/15.0213)
spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Řešení environmentální krize

Environmentální krize → patologický vztah člověka ke (svému) životnímu prostředí

„Teprve na základě převahy myšlení a moci tím umožněné technické civilizace se jedna forma života, člověk, dostala do situace, kdy ohrožuje všechny ostatní (a tím také sebe)“ (Jonas, 1997)

„Žijeme ve světě umělých věcí, v betonových kobkách vybavených výplody lidského umu, které nemají jiný smysl a hodnotu, než aby sloužili člověku.

Strom si roste sám, veverka žije vlastním životem, avšak stůl, lampa, psací stroj, remoska, to všechno by bylo jen haraburdí, kdyby tomu nedával smysl a hodnotu lidský zájem.

Samozřejmě, absolutně vzato, je to zcela iluzorní, avšak čistě zkušenostně není divu, že člověk obklopený věcmi jen k jeho službám získává dojem, že on je zdrojem všeho smyslu a vší hodnoty.

V jeho umělém minisvětě tomu totiž tak je“ (Kohák, 2002)

Usměrnění vývoje společnosti ?

Environmentální etika

Environmentální ekonomie

Koncepce trvale udržitelného vývoje

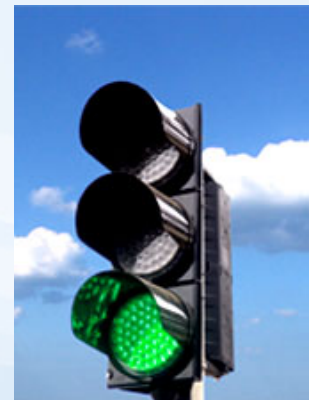

Environmentální legislativa

Hodnotové postoje jednotlivců

**Env. etika
legitimizuje
změny
vedoucí ke
zlepšení
vztahu
člověka k ŽP**

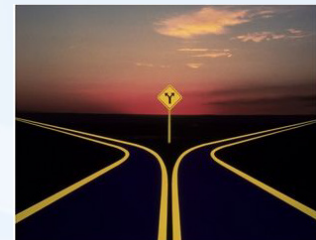

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Etika

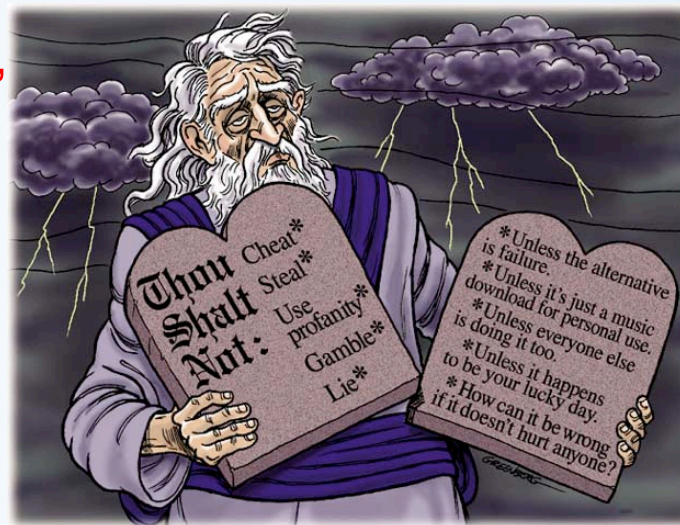
- soubor pravidel, jak **by se měl** člověk chovat ve vztahu k bližním
  - **dobré/špatné?**
  - **měli/neměli** nějak chovat?
- nutno se rozhodnout → zde pomáhá **etika**
  - naznačuje, jakým chováním se dobereme optimálního výsledku

Morálka - oblast lidského jednání pozorovatelná z hlediska etických hodnot (rozlišování dobra a zla atd.)

- **etika** domýšlí důsledky **morálního** chování

Problém – záleží výhradně na našem rozhodnutí, zda se budeme chovat dle toho, co jsme si rozumově definovali jako dobré!

Svět hodnot X svět faktů

- etika se zabývá světem hodnot (*má být*) x věda se zabývá světem faktů (*je*)
- **svět faktů** – popisný (auto je modré, kopl jsem do dveří, $a_g = 9,83 \text{ m/s}^2$ atd.)
- **svět hodnot** – otázky typu „*měl jsem to udělat*“ či „*jak se nesmíme chovat*“
  - **hodnota** – koncepce žádoucího; čeho si ceníme

Kdo nám řekne, co „*má být*“, jaké jednání „*je správné*“?

Svět hodnot X svět faktů

- etika se zabývá světem hodnot (*má být*) x věda se zabývá světem faktů (*je*)
- **svět faktů** – popisný (auto je modré, kopl jsem do dveří, $a_g=9,83 \text{ m/s}^2$ atd.)
- **svět hodnot** – otázky typu „*měl jsem to udělat*“ či „*jak se nesmíme chovat*“
  - **hodnota** – koncepce žádoucího; čeho si ceníme

Kdo nám řekne, co „*má být*“, jaké jednání „*je správné*“?

- **Autorita (dogma)** – např. Bible, vládce, rodiče...
- **Konvence** – např. zákony, tradice...
  - *jak se ale rozhodnout, není-li autorita?*
- **Zlaté pravidlo** – „Nečiň jiným to, co nechceš aby oni činili tobě“
- **Kategorický imperativ** (Immanuel Kant) – „Jednej tak, aby se vzorec tvého chování mohl stát všeobecným vzorem (zákonem)“

Potřebujeme vůbec etiku?

- do určitého období nebyla potřeba

Kmenová společnost

- otázka hodnot a pravdy se vůbec neřešila – vše dané
- etika jako hledání odpovědí na otázky správnosti → zbytečné
- co šaman pravil, tak to bylo
  - zcela jiný styl uvažování, než známe dnes
- proč se netázali po správnosti?

Konec kmenové společnosti

- kontakt s jinými společnostmi – konec světa samozřejmých hodnot
- zjištění, že hodnotový svět je různý

Vznik etiky ?

Vznik env. etiky ?

Potřebujeme vůbec etiku?

- do určitého období nebyla potřeba

Kmenová společnost

- otázka hodnot a pravdy se vůbec neřešila – vše dané
- etika jako hledání odpovědí na otázky správnosti → zbytečné
- co šaman pravil, tak to bylo
  - zcela jiný styl uvažování, než známe dnes
- proč se netázali po správnosti?

Konec kmenové společnosti

- kontakt s jinými společnostmi – konec světa samozřejmých hodnot
- zjištění, že hodnotový svět je různý

Vznik etiky – při vymanění se z bezproblémového světa mýtů

Vznik env. etiky – při vymanění se z bezproblémového vztahu s přírodou

Zlé/Zlo (v mravním významu)

- kritéria pro hodnocení, „jak špatné něco je“?

- úmysl
- dopad
- aktivní/pasivní
- blízkost dotčených osob

- seřadíme, co je nejhorší a co méně:

nezastavit u havárie

X

obelhat člověka

X

nezaplatit daně

Zlé/Zlo (v mravním významu)

- kritéria pro hodnocení, „jak špatné něco je“?
- úmysl
- dopad
- aktivní/pasivní
- blízkost dotčených osob
- seřadíme, co je nejhorší a co méně:

nezastavit u havárie

x

obelhat člověka

x

nezaplatit daně

- hodnocení špatnosti závisí na **okolnostech**
- kontext hodnotu činu absolutizuje

Moralizování

- vynášení hodnotového soudu bez znalosti/zvážení kontextu

Dobro/Dobré (v mravním významu)

- otázky po dobru/dobřem jsou ústředními otázkami etiky

Co je „dobré“?

- např. „dobré je to, co je slastné“ $\neq$ „vše slastné, je dobré“
  - Hedonizmus – dobré je dosahování slasti
- např. „dobré je to, co je užitečné“ $\neq$ „vše, co je užitečné, je dobré“
  - Utilitarizmus – dobré je to, co je užitečné pro největší počet lidí

→ **dobro nelze empiricko-popisně definovat** (jedná se o jednoduchý pojem)

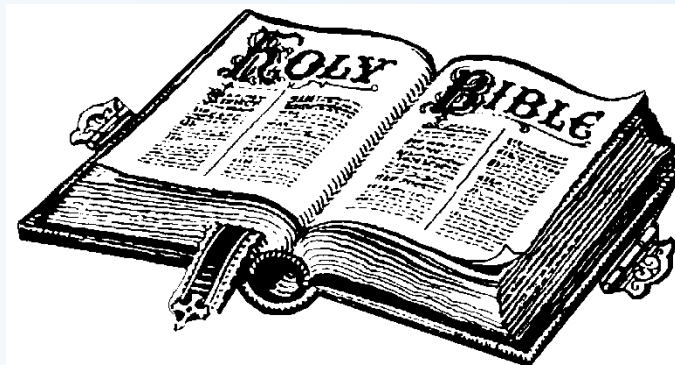
→ **dobro lze plně postihnout jen naší intuicí** (Intuitivismus)

- pokud tedy lze dobro postihnout pouze naší intuicí, lze pak s pojmem dobra/dobřeho v praxi (např. diskuzi) smysluplně operovat?

- ano, pokud si ho definujeme (= rezignace na plný význam pojmu *dobrý*)

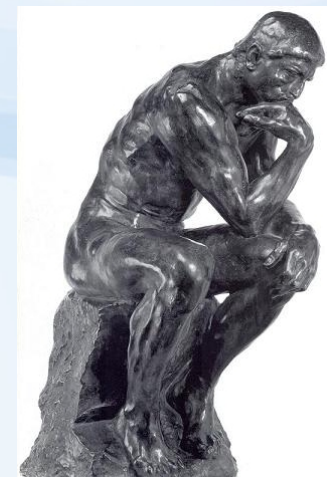
Možnosti definování dobrého

- konvencí
- dogmatem

Logika etické argumentace

- charakteristický typ argumentace v oblasti etiky → reálných situacích života
- tvrdíme-li: „to se *má udělat* či tak se *má chovat*“ → svět hodnot
- logicky správně **nelze** odvodit **imperativní** (tj. co bychom měli dělat) závěry ze souboru výhradně **deskriptivních** předpokladů (= holá fakta)
- za podmínek, že tento soubor předpokladů obsahuje **alespoň jeden** předpoklad imperativní → **logicky lze imperativní závěr odvodit**
- vlastní morálního usuzování musí obsahovat 3 kategorie:
  - 1) imperativní předpoklad
  - 2) deskriptivní předpoklad
  - 3) imperativní závěr (důsledek)

Logika etické argumentace

- charakteristický typ argumentace v oblasti etiky → reálných situacích života
- tvrdíme-li: „to se *má udělat* či tak se *má chovat*“ → svět hodnot
- logicky správně **nelze** odvodit **imperativní** (tj. co bychom měli dělat) závěry ze souboru výhradně **deskriptivních** předpokladů (= holá fakta)
- za podmínek, že tento soubor předpokladů obsahuje **alespoň jeden** předpoklad imperativní → **logicky lze imperativní závěr odvodit**
- vlastní morálního usuzování musí obsahovat 3 kategorie:
  - 1) imperativní předpoklad
  - 2) deskriptivní předpoklad
  - 3) imperativní závěr (důsledek)

př.: ad 1) Živé organizmy nesmíme zabíjet (= hodnota života)
ad 2) Mouchy jsou živé organizmy
ad 3) Mouchy nesmíme zabíjet (= ctíme hodnotu života)
- praktické rozhodování → mnoho imperativních předpokladů
- v diskuzích často není imperativní předpoklad zmíněn, avšak ho lze často automaticky předpokládat

My New Scientist

Home | Opinion | Opinion

Atul Gawande: Aim for a good life, not a good death

› 13 October 2014 by Linda Geddes
› Magazine issue 2091. Subscribe and save
› For similar stories, visit the Interviews and Death Topic Guides

› Read full article Continue reading page | 1 | 2

We tend to view the end of life as a medical problem, but too often neglect the life we have left, says the surgeon and New Yorker writer

Medical priorities may conflict with human mortality (Image: Christopher Morns/VII)

Environmentální etika

etika - soubor pravidel, jak **by se měl** člověk chovat ve vztahu k bližním

env. etika - soubor pravidel, jak **by se měl** člověk chovat k životnímu prostředí

Potřebujeme environmentální etiku? **ANO**

- vztah člověka k ŽP zproblematizovaný

- **odcizení + 3 faktory – jsme početní, mocní a nároční**

Vývoj odcizování člověka životnímu prostředí (přírodě)

I. lovecko-sběračský vztah

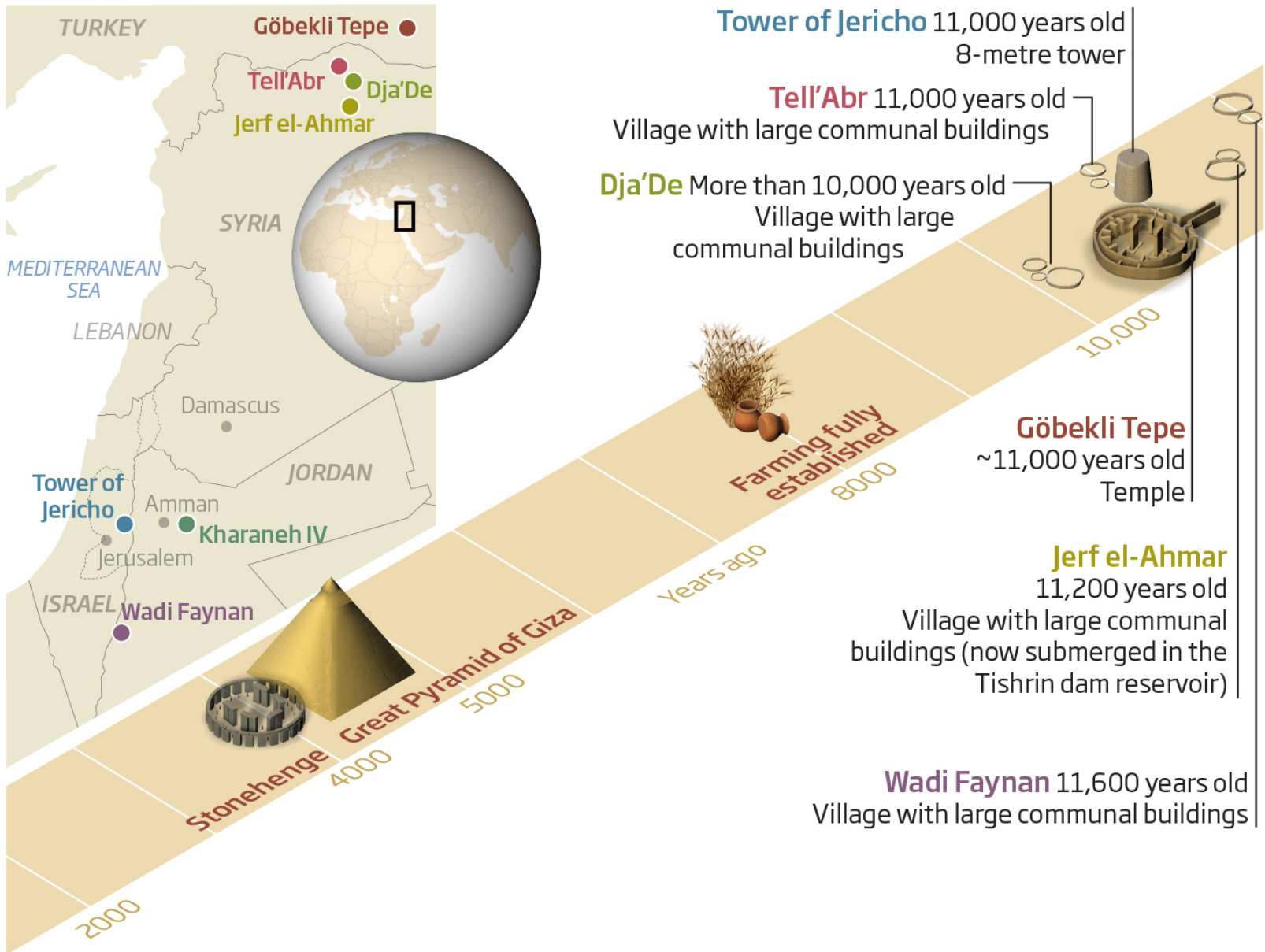
- lovec - sběrač život nemanipuluje, žije s údivem a s bází,
a přijímá, co mu „*matka*“ příroda poskytuje

- člověk prožívá pocit vlastní malosti a nekonečné moci přírody

Monumental discoveries

Recent finds in the Levant suggest that people were living in large settlements and building temples long before they invented agriculture

Environmentální etika

etika - soubor pravidel, jak **by se měl** člověk chovat ve vztahu k bližním

env. etika - soubor pravidel, jak **by se měl** člověk chovat k životnímu prostředí

Potřebujeme environmentální etiku? **ANO**

- vztah člověka k ŽP zproblematizovaný

- **odcizení + 3 faktory – jsme početní, mocní a nároční**

Vývoj odcizování člověka životnímu prostředí (přírodě)

I. lovecko-sběračský vztah

- lovec - sběrač život nemanipuluje, žije s údivem a s bází, a přijímá, co mu „matka“ příroda poskytuje

- člověk prožívá pocit vlastní malosti a nekonečné moci přírody

II. pastevecko-zemědělský vztah

- zemědělec už není jen pasivním příjemcem z nevyzpytatelné přírody. Zůstává ale na přírodě zjevně závislý.

- příroda partnerem = spolupráce. Závislost míšena s prvkem péče.

Environmentální etika

etika - soubor pravidel, jak **by se měl** člověk chovat ve vztahu k bližním

env. etika - soubor pravidel, jak **by se měl** člověk chovat k životnímu prostředí

Potřebujeme environmentální etiku? **ANO**

- vztah člověka k ŽP zproblematizovaný

- **odcizení + 3 faktory – jsme početní, mocní a nároční**

Vývoj odcizování člověka životnímu prostředí (přírodě)

I. lovecko-sběračský vztah

- lovec - sběrač život nemanipuluje, žije s údivem a s bází, a přijímá, co mu „matka“ příroda poskytuje

- člověk prožívá pocit vlastní malosti a nekonečné moci přírody

II. pastevecko-zemědělský vztah

- zemědělec už není jen pasivním příjemcem z nevyzpytatelné přírody. Zůstává ale na přírodě zjevně závislý.

- příroda partnerem = spolupráce. Závislost míšena s prvkem péče.

III. řemeslnicko-trhovecký vztah

- závislost městského člověka na přítoku pitné vody či odvozu odpadu

- izolační vrstva dělby práce brání vědomí přímé závislosti

Odcizení člověka ŽP (přírodě)

IV. vztah výrobců - konzumentů

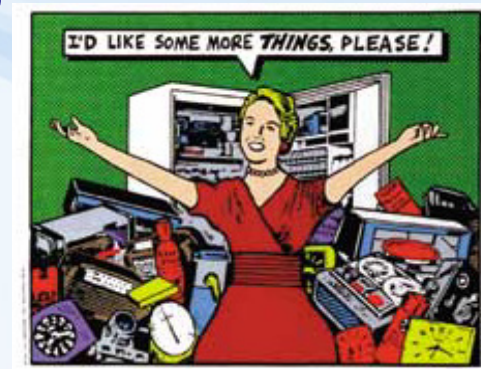
- neuznává vlastní dobro přírody, jen nekonečný nárok konzumenta na konečný svět → environm. krize
- představa, že jediným smyslem života (takřka morální povinností občana) je hromadit a spotřebovávat stále více hmotného majetku
- **povědomí přírody jako primárního zdroje veškerého materiálního zabezpečení je již velmi potlačeno**

Konzumerizmus

- životní **postoj**, který předpokládá:

- 1) smyslem všeho lidského konání je stupňování hmotné spotřební úrovně
- 2) hlavním smyslem státu je umožnit toto stupňování
- 3) vzestup spotřeby automaticky vyřeší všechny problémy, společenské i osobní, a zaručí blíže nedefinované „šťěstí“

<http://nemejc.blog.idnes.cz/c/31361/Jak-je-to-s-tou-konzumni-spolecnosti.html>

My New Scientist

[Home](#) | [Life](#) | [Tech](#) | [In-Depth Articles](#)

Stuff: Humans as hunters and mega-gatherers

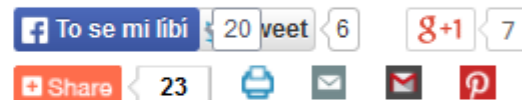
- › 30 March 2014 by [Alison George](#)
- › Magazine issue [2962](#). [Subscribe and save](#)
- › For similar stories, visit the [Human Evolution](#) Topic Guide

How did we evolve from indigent apes with no possessions into hoarding humans with more stuff than we can track? Our urge to accumulate has deep roots

WHEN I moved house recently, I was overwhelmed by the number of boxes containing my family's possessions. It made me feel quite sick.

Even so, I couldn't bring myself to throw any of it out. Possessions define us as a species; a life without them would be barely recognisable as human. Without clothes, a roof over my head, some means of cooking and a supply of clean water, I couldn't survive at all. I struggle to imagine living without a bed, a bath, towels, light bulbs and soap – let alone indulgences and luxuries, and all those objects with sentimental value.

Our closest living relatives make do with none of this. Chimps employ crude tools and build sleeping nests, but abandon them after one use. Most other animals also get by without possessions (see "[Creature comforts](#)"). And yet we can barely survive without belongings, and seem to have an instinct to accumulate more than we need.

Papooses were probably among our earliest possessions (Image: Tao Images/Getty)

My New Scientist

Home | Life | Tech | In-Depth Articles

Stuff: Humans as hunters and mega-gatherers

- › 30 March 2014 by [Alison George](#)
- › Magazine issue [2962](#). [Subscribe and save](#)
- › For similar stories, visit the [Human Evolution](#) Topic Guide

How did we evolve from indigent apes with no possessions into hoarding humans with more stuff than we can track? Our urge to accumulate has deep roots

[f](#) To see mi libi [20](#) veet [6](#) [g+1](#) [7](#)
[Share](#) [23](#) [Print](#) [Email](#) [RSS](#) [Pinterest](#)

Papooses were probably among our earliest possessions (Image: Tao Images/Getty)

Antropocentrická x neantropocentrická etika

Antropocentrické typy environmentální etiky

I. Sobecky kořistnický postoj

- centrem hodnocení **člověk**, jeho potřeby, zájmy
- každá hodnota vzniká až na základě **lidské potřeby**
- instrumentální hodnota přírody, prostředek k hodnotě jiné
- ochranu přírody zdůvodňuje **užitečností pro člověka**
- **chránit** ovzduší? zacházení se zvířaty? pralesy?

Antropocentrická x neantropocentrická etika

Antropocentrické typy environmentální etiky

I. Sobecky kořistnický postoj

- centrem hodnocení **člověk**, jeho potřeby, zájmy
- každá hodnota vzniká až na základě **lidské potřeby**
- instrumentální hodnota přírody, prostředek k hodnotě jiné
- ochranu přírody zdůvodňuje **užitečností pro člověka**
- **chránit** ovzduší? zacházení se zvířaty? pralesy?

II. Postoj vznešeného lidství

- příroda je krutá, nezná lítost, naději, dobro ani zlo
- teprve člověk vnáší do přírody hodnotu, altruismus, svobodu → ryze lidské vlastnosti
- schopnost jednat v zájmu druhých i v zájmu celého lidstva v dlouhodobém výhledu → **skutečně lidské**
- egoismus, sobectví, panský postoj – ztráta ryze lidských rysů, nejnižší bod dehumanizace
- **proč chránit přírodu?**

Neantropocentrické typy environmentální etiky

- příroda a živé organismy – vlastní (vnitřní) **hodnota**
- v historii ojedinělé postavy křesťanských mystiků + romantismus
- pro romantiky však příroda jen odrazem jejich vnitřních citů + vliv mimoevropských kultur (buddhismus)
- důležitou roli hraje **emocionalita a intuitivní** přístup ke světu

Vybrané proudy:

- 1) *biocentrická etika* – A. Schweitzer
- 2) *koncept rozšířených práv* – R. Nash, P. Singer
- 3) *ekocentrická* – A. Leopold
- 4) *hlubinná ekologie* – A. Naess

Tyto teorie se liší ve svém imperativním předpokladu:

- Schweitzer: „Každý život musíme ctít a chránit“
- Nash, Singer: „Musíme ctít přirozená práva zvířat a přírody!“
- Leopold: „Celý ekosystém musíme chránit“
- Naess: „Musíme se naučit soužití se všemi bytostmi“

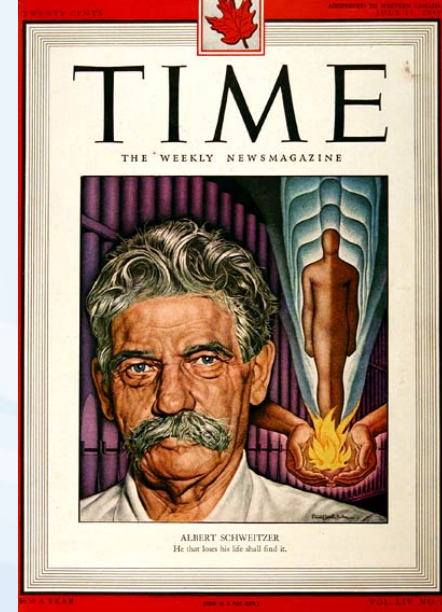
Etika Úcty k životu

Albert Schweitzer

1875 Alsasko -1965 Lambaréné
- filozof, teolog, lékař a umělec
- 1913 zakládá v Gabunském
Lambaréné nemocnici

*„Dva zážitky vrhly na můj život stín:
Jeden tkví v poznání, že svět je nevysvětlitelně
temný a plný utrpení;
druhý tkví v tom, že jsem se narodil do doby duchovního
úpadku lidstva. S oběma jsem se vyrovnal myšlením,
Které mě přivedlo k eticky kladnému vztahu ke světu a
životu na základě úcty k životu.*

*V tom našel můj život zakotvení a směr. Stojím a pracuji ve světě
jako člověk, který chce myšlením činit lidi duchovněji a lepšími.
Jsem ovšem v dokonalém rozporu s duchem doby, které má pro
myšlení jen pohrdání.“*

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Etika Úcty k životu

Descartes

x

„Myslím, tedy jsem“

x

Schweitzer

**„Jsem život chtějící žít uprostřed
života chtějícího žít“**

- dochází k základní tezi *etiky úcty k životu*:

„Dobré je život uchovávat a podporovat; zlé je život ničit a omezovat“

Etika Úcty k životu

Descartes

x

„Myslím, tedy jsem“

x

Schweitzer

„Jsem život chtějící žít uprostřed života chtějícího žít“

- dochází k základní tezi *etiky úcty k životu*:

„Dobré je život uchovávat a podporovat; zlé je život ničit a omezovat“

- přijmeme-li tuto tezi → musíme pomáhat všemu živému a zabraňovat činnostem, které život omezují či ničí

„Život je mu (člověku) svatý sám o sobě. Neutrhne ze stromu list, neulomí květinu a dává pozor, aby nezašlápl nějaký hmyz“

- má takovéto chování smysl ve „smrtném“ světě?

„Chceme přece účinně jednat, a proto se nemusíme starat o to, bude-li naše činnost úspěšná či nikoliv.“

„Pro svět je důležitý již fakt, že v člověku, který se stal etickým, vstupuje do světa vůle naplněná úctou a oddaností k životu“

Etika Úcty k životu

- a co potrava?

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Etika Úcty k životu

- a co potrava?

„Když už nějaký život poškozují, musí mi být zřejmé, jak dalece je to nutné.“

„Venkovan, který na louce pokosil tisíce květů jako krmivo pro krávy, se má střežit, aby cestou domů **bezmyšlenkovitě** neuškubl nějaký kvítek u cesty“

„Nikdo z nás nesmí dopustit žádnou bolest, pro kterou není ospravedlnění.
A nikdo se nesmí uspokojovat tím, že se nechce míchat do věcí, které se ho netýkají.“

„Nikdo nesmí zavírat oči a myslet si, že utrpení, od něhož se odvrátil, vlastně neexistuje. Ať si nikdo neulehčuje břímě odpovědnosti!
My všichni jsme vinni“

Koncept rozšířených práv I

Roderick Nash „The rights of nature“

- myšlenka rozšiřování práv až na všechny živý svět

práva bílých mužů

→ práva otroků

→ práva žen

→ práva černochoů

.... → práva zvířat

... → práva všeho živého

The Rights of Nature

A HISTORY OF ENVIRONMENTAL ETHICS

Roderick Frazier Nash

Koncept rozšířených práv I

Roderick Nash „The rights of nature“

- myšlenka rozšiřování práv až na všechny živý svět

práva bílých mužů

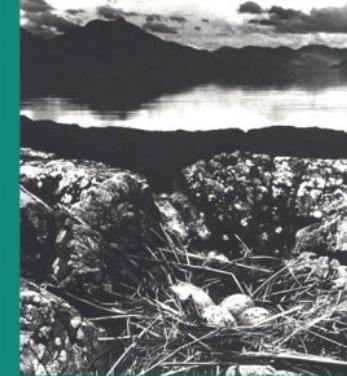
→ práva otroků

→ práva žen

→ práva černochů

.... → práva zvířat

... → práva všeho živého

The Rights of Nature

A HISTORY OF ENVIRONMENTAL ETHICS

Roderick Frazier Nash

Ludvík Vaculík: „*Jinou ústavu*“ 1990

- návrh na zahrnutí právní subjektivity přírody do Ústavy ČR

- neprosadilo se:

- **logické a hodnotové zdroje** – *Listina základních práv a svobod* nic takového nezahrnuje – tento požadavek nemá historickou kontinuitu, je zcela nový

- **technické důvody** – těžká soudní vymahatelnost, stanovení obhájce, problém realizace na nižších stupních

x **Ústava ale může vyjadřovat cíle a ideály společnosti**

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

ÚSTAVA
ČESKÉ REPUBLIKY

Koncept rozšířených práv II

Peter Singer „Osvobození zvířat“ 1975

- myšlenka rovnoprávnosti všeho živého
- moralita vztahu k druhým (lidem i zvířatům
→ všem živým tvorům)
- **nejde o to, že máme rádi zvířata, jde o morální princip**
- nižší inteligencí nelze ospravedlňovat naše bezohledné zacházení
- cokoli může trpět se chce vyhnout utrpení a tato tužba zasluhuje úctu a ohleduplnost
→ **schopnost utrpení je dostatečný důvod k ohleduplnosti**

Science may have found a cure for most evils;
but it has found no remedy for the worst of
them all - the apathy of human beings.

My New Scientist

[Home](#) | [Life](#) | [News](#)

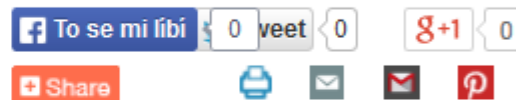
Animal welfare: See things from their perspective

› 23 September 2006 by [Andy Coghlan](#)
› Magazine issue 2570. [Subscribe and save](#)

Your dog falls ill, so you take him to the vet. After a quick consultation you take him home, and soon he appears to be better. But he is not. You and the vet have failed to realise that he is still in severe pain, and the drugs the vet has prescribed will turn him into a social outcast, a dog that may be shunned or even attacked by others.

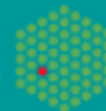
Such mistakes can happen, say animal behaviour specialists, because our understanding of animal welfare is inadequate, and at times misguided. The human tendency to anthropomorphise means we miss out on animals' real feelings and needs, with the result that we often provide them with inappropriate housing and medical care. This is leading to the health and well being of millions of animals kept as pets, livestock or in zoos being adversely affected.

Last week, researchers gathered at a conference held at the Royal Society in London to hear the latest evidence on how animals interpret the world. One thing is clear: they do not see it the same way we do, and only by accepting that can we learn to care for them better. "The matter of central interest is the

ADVERTISEMENT

EMBL

European Molecular
Biology Laboratory

» **Click here for all
further information**

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Do invertebrates feel pain?

› 25 February 2014 by [Tamar Stelling](#)
› Magazine issue 2957. [Subscribe and save](#)

› [Read full article](#)

Continue reading page | [1](#) | [2](#) | [3](#)

Video: [Pain tests for invertebrates](#)

Boiled alive and torn limb from limb – it's time we took seriously the question of whether animals like squid, octopus and lobsters suffer

A SCIENTIST and a seafood chef walk into a bar. "We have a mutual interest," says the scientist. "I study crustaceans and you cook them." But the chef wanted to know just one thing. Do they feel pain?

[Robert Elwood](#) had been working with crabs and prawns for the best part of three decades when he bumped into TV chef Rick Stein in a local pub on the coast of Northern Ireland. Yet he was stumped. "It was the first time I ever considered the question," he says.

Although some people are horrified by the idea of cooking lobsters alive, or the practice of tearing claws from live crabs before tossing them back into the sea, such views are based on a hunch. We know next to nothing about whether or not these animals – or invertebrates in general – actually suffer. In Elwood's experience, researchers are either certain they feel pain or certain they don't. "Very few people say we need to know," he says.

[f](#) To se mi líbi 1,6 tis. [226](#) [g+](#) 90
[Share](#) 642 [Print](#) [Email](#) [M](#) [RSS](#)

ADVERTISEMENT

Click here to view our current vacancies

This week's issue

Subscribe

05 April 2014

ADVERTISEMENT

Does your client

[More](#) [Latest news](#)

NewScientist

Do invertebrates feel pain?

An octopus is poked with increasing force on its mantle

Koncept rozšířených práv II

Peter Singer „Osvobození zvířat“ 1975

- myšlenka rovnoprávnosti všeho živého
- moralita vztahu k druhým (lidem i zvířatům
→ všem živým tvorům)
- **nejde o to, že máme rádi zvířata, jde o morální princip**
- nižší inteligencí nelze ospravedlňovat naše bezohledné zacházení
- cokoli může trpět se chce vyhnout utrpení a tato tužba zasluhuje úctu a ohleduplnost
→ **schopnost utrpení je dostatečný důvod k ohleduplnosti**

- každé nárokování nadřazenosti problematické → **rasismus** rasy, národnosti, pohlaví nebo živočišného druhu je neospravedlnitelný

- prameny krutosti: **sobectví**

strukturální zdroj → zakořeněnost v kulturní tradici

= pokusná zvířata a masná výroba

- **řešení?** - nepodílet se na zlu odmítnutím tohoto společenského mechanismu

→ **vegetariánství a protesty**

Science may have found a cure for most evils;
but it has found no remedy for the worst of
them all - the apathy of human beings.

Znajíce své cesty, nezmate nás pokušení, před cílem s pocitem vítěze máváš tribunám,
mdlé zpustlé nevěsty dál tančí do rozednění, na stole doma rozbal kněže, jež vejde v tvůj chrám.

Etika země

Aldo Leopold „A Sand County Almanach – Obrázky z chatrče“

- rozšíření etiky na celou zemi (ekosystém), nejen na jednotlivce

„Zkoumejte každý problém z hlediska toho, co je eticky a esteticky správné, stejně jako z hlediska toho, co je ekonomicky výhodné.“

„Určitá věc je správná, když směřuje k zachování celistvosti, stability a krásy biotického společenství. Směruje-li jina, je špatná“

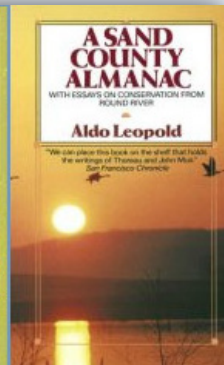
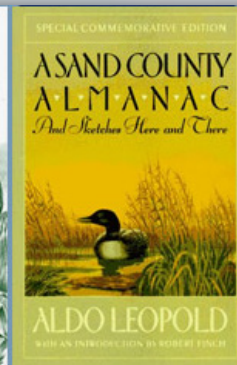
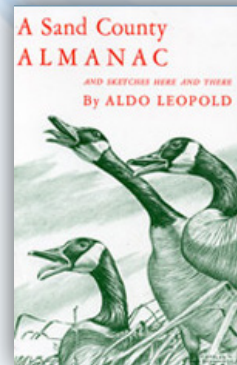
- smyslem celku (země, ekosystému) je poskytnutí podmínek pro život jedinců, kteří se jediní dovedou radovat ze života

- dle etiky země v pořádku občasně lesní požáry pro obnovu jehličnatých lesů vzdor utrpení zvěře při požáru (**celek x jednotlivci**)

- Zemi viděl jako soustavu života - nejvyšším dobrem je plynulé fungování výměny energie v celku života

- uznání, že k životu nutně patří i smrt

- **nejde o život nesmrtelný, nýbrž o život dobrý**

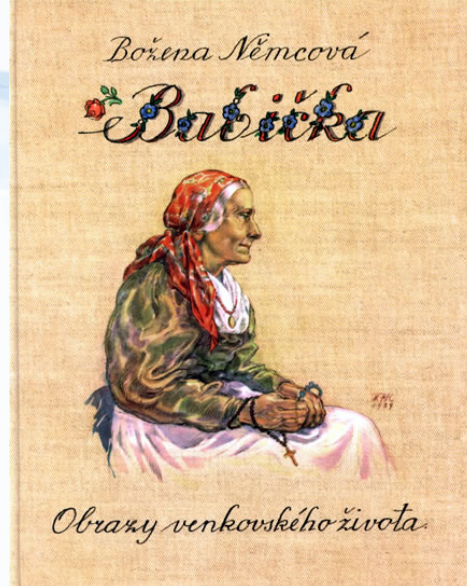
„Dostali jsme se ke staré vlčici akorát včas, abychom ještě zachytili zuřivou jiskru, která umírala v jejím pohledu. Tehdy jsem si uvědomil a už nikdy jsem nezapomněl, že v těch očích bylo něco pro mne nového - něco, co bylo jen mezi ní a horou. Tehdy jsem byl mladý a náramně rád jsem si zastřílel. Myslel jsem si, že když bude méně vlků, bude víc srnčí a žádní vlci - to by byl lovcův ráj. Ale poté, co jsem uviděl umírat tu zelenou jiskru, jsem pocítil, že ani vlk ani hora s mým názorem nesouhlasí“ 1949 (*Leopold*, 1995:159)

„Dostali jsme se ke staré vlčici akorát včas, abychom ještě zachytili zuřivou jiskru, která umírala v jejím pohledu. Tehdy jsem si uvědomil a už nikdy jsem nezapomněl, že v těch očích bylo něco pro mne nového - něco, co bylo jen mezi ní a horou. Tehdy jsem byl mladý a náramně rád jsem si zastřílel. Myslel jsem si, že když bude méně vlků, bude víc srnčí a žádní vlci - to by byl lovcův ráj. Ale poté, co jsem uviděl umírat tu zelenou jiskru, jsem pocítil, že ani vlk ani hora s mým názorem nesouhlasí“ 1949 (*Leopold*, 1995:159)

„Jdu na lov. Tu mi přijde do rány srna. Pěkné zvířátko, jako by je vysoustroval. Vesele se ohlíželo po lese a popásalo. Napadla mne lítost; i myslím: nejsi-li blázen, k čemu je to? Střelím, ale ruka se mi třásla, trefil jsem srnu do běhu, sklesla, nemohla utéci. Pes se k ní hnál, já mu ale nedal, cosi mi bránilo nedat jí ublížit. Šel jsem k ní, a nemohu vypovědět, jak bolestně se to zvířátko na mne podívalo, prosebně a žalostně. Vytrhl jsem nůž a vrazil jí do srdce; zatřásl se jí údy, bylo po ní. Já se ale pustil do pláče a od té doby – no co bych se za to styděl.“ – „Tatínek nechce střílet na srnu,“ rychle vyjel Orlík, - „Dobřes pověděl. Kdykoliv mířím, vidím před sebou raněnou srnu, žalobné její oči, bojím se, že chybím, že zvíře poraním; raději nechám tak.“1855

Bůh chraň, aby viděla, že kdo týrá zbytečně, i kdyby to červíčka bývalo. „Co je člověku ke škodě nebo k užitku a zabít se musí, no spánembohem zabte to, jen ne mučit,“ říkávala.

„Jdu na lov. Tu mi přijde do rány srna. Pěkné zvířátko, jako by je vysoustroval. Vesele se ohlíželo po lese a popásalo. Napadla mne lítost; i myslím: nejsi-li blázen, k čemu je to? Střelím, ale ruka se mi třásla, trefil jsem srnu do běhu, sklesla, nemohla utéci. Pes se k ní hnál, já mu ale nedal, cosi mi bránilo nedat jí ublížit. Šel jsem k ní, a nemohu vypovědět, jak bolestně se to zvířátko na mne podívalo, prosebně a žalostně. Vytrhl jsem nůž a vrazil jí do srdce; zatřásl se jí údy, bylo po ní. Já se ale pustil do pláče a od té doby – no co bych se za to styděl.“ – „Tatínek nechce střelit na srnu,“ rychle vyjel Orlík, - „Dobřes pověděl. Kdykoliv mířím, vidím před sebou raněnou srnu, žalobné její oči, bojím se, že chybím, že zvíře poraním; raději nechám tak.“ 1855 (Němcová, 1964, 164)

Hlubinná ekologie I

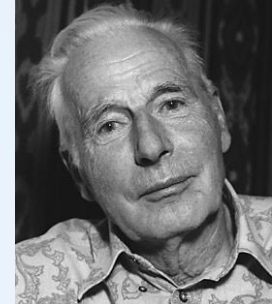
Arne Naess „Ekologie, pospolitost a životní styl“

- inspirován odkazem Barucha Spinozy a Mahátmy Gándhího
- vznik v 70.letech - obrovský vliv na moderní environmentální hnutí

- „*hlubinné ekologické hnutí je charakteristické úsilím o objasňování a respektování toho, co je v hloubce*
→ *normativních a deskriptivních předpokladů*“

- východiska hl. ekologie:

- **environmentální krize existuje, protože špatně poznáváme svět** (pouze smysly a rozumem)
- takto viděný svět staví do středu člověka v individuálním slova smyslu
- ekologická krize je pouze projevem hlubší krize ochuzení našeho **Já**, které je nutné nahradit **Já** s velkým **J**

<i>Hlubinná ekologie</i>	<i>Mělká ekologie</i>
<i>Přírodní rozmanitost má svou vlastní (vnitřní) hodnotu, nezávislou na užitečnosti pro člověka</i>	<i>Přírodní rozmanitost má pro nás hodnotu zdroje</i>
<i>Pokles znečišťování prostředí má dostat přednost před ekonomickým růstem</i>	<i>Znečištění prostředí by mělo být sníženo, jakmile ohrožuje ekonomický růst</i>
<i>Současná populace je nadměrná, a tím ohrožuje ekosystémy, avšak obyvatelstvo a chování průmyslově rozvinutých států je ohrožuje více než kdokoliv jiný</i>	<i>Růst obyvatelstva třetího světa ohrožuje ekologickou rovnováhu</i>
<i>Zdroj znamená zdroj pro živé bytosti</i>	<i>Zdroj znamená zdroj pro lidi</i>

Hlubinná ekologie II

- zdroj biocentrického vztahování k mimolidskému světu?

rozšíření **já (ego) na Já (celostní)**

- **Já** ve své konečné podobě zahrnuje nejen nás, ale i celou přírodu v její obrovské rozmanitosti (jak živou, tak i neživou)

- **jak rozšířit já na Já?**

*„Prostřednictvím **ztotožnění** zakoušíme postupně vyšší úroveň jednoty: od identifikace se svými nejbližšími se postupně vytvářejí širší formy jednoty postihující okruh přátel, lokálních společenství, kmenů, krajanů, ras, lidstva, života a konečně, co je hlavní a jak to vyjadřují vůdčí osobnosti náboženství a filosofického myšlení, může být dosažena duchovní jednota s nejvyšším celkem, se světem, a to v širším a hlubším slova smyslu, než je obvyklé.“*

- **nejmocnější zdroj ztotožnění - utrpení a naše následná spontánní reakce**

„Při ztotožnění s horou či mořem, pak jsme schopni vnímat jejich utrpení jako by se jednalo o poškozování nás samotných - našeho Já“

- **řešení konfliktních situací jednotlivých „já“?** *„Bližší má přednost před vzdálenějším - v prostoru, čase, kultuře, druhu. Přednost blízkosti je dávana z naší druhové odpovědnosti, povinnosti a našeho porozumění“*

